

Jordbruksutskottets betänkande

1982/83:9

om regional laboratorieverksamhet (prop. 1982/83:21)

Propositionen

I propositionen har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer som förordats för en ombildning av och för verksamheten vid AB Svensk laboratorietjänst.

Motionen

I motion 1982/83:25 av Per Israelsson m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen vid sin behandling av proposition 1982/83:21 uttalar

1. att statens lantbrukskemiska laboratoriums (SLL) filial i Röbbäcksdalen inte skall involveras i Svelab.

2. att, om huvudmannskapet framdeles ändå kommer att ändras genom nedläggning av SLL, filialen i Röbbäcksdalen i så fall överförs till Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

Utskottet

I propositionen behandlas frågor om inriktning och organisation av AB Svensk laboratorietjänst (Svelab). Till grund för regeringens överväganden ligger förslag från utredningen om den regionala laboratorieverksamheten (LAB 76) och från en särskild arbetsgrupp, som utrett Svelabs organisation och verksamhet.

Föredraganden framhåller att en rekonstruktion av Svelab är nödvändig för att åstadkomma en mer ändamålsenlig regional laboratorieverksamhet. Dagens laboratorieverksamhet är splittrad och drivs i för många och ofta för små enheter. Resurserna är också ojämnt fördelade. Medan man på vissa håll har tillgång till såväl kvantitativt som kvalitativt goda resurser, saknar man på andra håll en ändamålsenlig service. Detta är givetvis allvarligt både för de offentliga organ som i sin tillsyn och kontroll är beroende av laboratorieservice och för de enskilda personer och företag som behöver denna service för sin näringsutövning m. m. För att den offentliga kontrollen vad gäller bl. a. vatten, livsmedel och miljö skall kunna fungera tillfredsställande krävs att samhällets tillsynsorgan har tillgång till kompetent laboratorieservice. Den bör även vara riksomfattande så att förutsättningarna att utöva kontroll blir lika goda över hela landet. Detta innebär inte att Svelab skall ha ensamrätt att bedriva regional laboratorieverksamhet. För att de samlade resurserna

skall utnyttjas effektivt är det enligt föredraganden viktigt att det här finns en konkurrenssituation.

Den tyngst vägande delen i de offentliga kontrolluppgifterna faller på kommunerna. Erfarenheten har visat att många kommuner inte har tillräckliga resurser härför. En förutsättning för att kontrollen skall bli effektiv och ändamålsenlig i alla delar av landet är därför enligt propositionen att kommunerna samverkar inom ramen för en rikstäckande laboratorieverksamhet. Laboratorierna avses därvid spela en central roll i kontrollen och tjäna som servicorgan åt hälsovårdsnämnder och länsstyrelser och förse dessa inte endast med analysresultat utan även med rådgivning som underlag för myndigheternas beslut. Laboratorierna bör, framhålls det, förfoga över såväl mikrobiologisk och kemisk som veterinärmedicinsk kompetens.

Den inledningsvis omnämnda arbetsgruppen har föreslagit att huvuduppgiften för företaget skall vara att ge laboratorieservice inom främst områdena livsmedelskontroll, vattenkontroll, veterinärmedicinsk diagnostik och miljökontroll. Även inom andra områden förutses viss service kunna ges, t. ex. inom det lantbrukskemiska. Service beträffande bl. a. provtagning, utvärdering och rådgivning bör också kunna ges. Kunderna är i första hand offentliga organ, dvs. stat och kommun, som inom ramen för den offentliga kontrollen anlitar Svelab. Företaget skall dock även kunna åta sig uppdrag på den privata marknaden, från bl. a. industrin, jordbruket och allmänheten.

Enligt arbetsgruppens beräkningar uppgår omsättningen för den regionala laboratorieverksamheten till totalt ca 70–80 milj. kr. Omsättningen förefaller vara relativt stabil. Hur stor andel som kommer att tillfalla Svelab beror på i vilken takt och i vilka former företaget kan samverka med andra laboratorier.

Svelab bör enligt arbetsgruppen driva så många laboratorier som behövs med hänsyn till intressenternas krav och till vad som är ekonomiskt försvarbart. Arbetsgruppen har bedömt att det bör finnas ett 20-tal regionala laboratorier i landet. Till vart och ett av dessa laboratorier bör en laboratorienämnd knytas. Laboratorierna bör byggas upp genom att vissa befintliga laboratorieresurser samordnas med Svelab. Olika former är här tänkbara. Det bör enligt arbetsgruppen ankomma på Svelabs styrelse att ta upp erforderliga förhandlingar med berörda parter med sikte på att nå överenskommelser om samverkan.

Svelab bör enligt arbetsgruppen drivas affärsmässigt, och dess kostnader bör finansieras genom avgifter för utförda uppdrag. En enhetlig taxa bör fastställas. Varje laboratorium bör i princip vara en självständig resultatenheter. För verksamheten i ett fullt utbyggt Svelab har beräknats ett kapitalbehov på 10–12 milj. kr. Detta skall finansieras via ett aktiekapital på 4 560 000 kr., egen kapitalbildning samt upplåning på den allmänna marknaden.

Föredraganden biträder i huvudsak arbetsgruppens förslag.

Efter överläggningar mellan staten, Svenska kommunförbundet, Lantbrukarnas riksförbund, Köttbranschens Service AB och Kooperativa förbundet har ett avtal träffats om aktieägarsamarbete i Svelab. Avtalet har bifogats propositionen som bilaga 3.

Enligt avtalet skall AB Svensk laboratorietjänst ha ett aktiekapital om 4 560 000 kr. fördelat på 4 560 aktier varav staten skall äga 1 560 aktier (34,21 %), Svenska kommunförbundet 1 560 aktier (34,21 %), Lantbrukarnas riksförbund 720 aktier (15,80 %), Kooperativa förbundet 360 aktier (7,89 %) och Köttbranschens Service AB 360 aktier (7,89 %). Parterna är överens om att kapitalökningen genomförs genom att en nyemission först skall riktas mot Kommunförbundet. Övriga parter skall inte tillskjuta nytt kapital. Parterna är vidare överens om att Kommunförbundet i Svelab skall sätta in det belopp som motsvarar statens andel i Svelabs egna kapital per den 30 juni 1982. Rekonstruktionen av Svelab beräknas ske per den 1 januari 1983.

Utskottet har ingen erinran mot vad sålunda anförts och föreslår att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer som i propositionen förordats för en ombildning av Svelab och för verksamheten vid nämnda företag.

I motion 25 hänvisas bl. a. till ett förslag från den s. k. SVA-SLL-utredningen som berör den framtida verksamheten vid statens lantbrukskemiska laboratorium (SLL) och dess filial i Röbbäcksdalen. Utredningen föreslår att SLL-filialen i Röbbäcksdalen överförs till Svelab. Mot ett sådant överförande talar enligt motionärerna starka skäl. Bl. a. påpekas att verksamheten vid filialen omfattar områden som är marginella för Svelab. Med hänsyn till inriktningen av verksamheten är enligt motionen Sveriges lantbruksuniversitet en lämpligare huvudman eller samarbetspartner. Motionärerna hemställer om ett riksdagsuttalande av innebörd att SLL:s filial i Röbbäcksdalen inte involveras i Svelab. Om huvudmannskapet ändras genom nedläggning av SLL bör riksdagen uttala att filialen bör överföras till lantbruksuniversitetet.

Utskottet vill nämna att statens lantbrukskemiska laboratorium och statens veterinärmedicinska anstalt varit föremål för särskild utredning i SVA-SLL-utredningen. I utredningens slutbetänkande, Översyn av statens lantbrukskemiska laboratorium (Ds Jo 1982:5) behandlas verksamhet och organisation vid SLL och vid dess Norrlandsfilial i Röbbäcksdalen. Frågan om den fortsatta verksamheten vid Norrlandsfilialen berörs ej i nu föreliggande proposition utan blir beroende av bl. a. fortsatta överväganden i anslutning till SVA-SLL-utredningens förslag, som nyligen remissbehandlats. Ett riksdagsuttalande angående filialens organisatoriska anknytning med den i motionen åsyftade innebörden skulle enligt utskottets mening innebära att resultatet av dessa överväganden föregrips. Utskottet är därför inte nu berett att tillstyrka motionen, men vill i sammanhanget understryka filialens stora betydelse för det norrländska jordbrukets utveckling och från allmänt

regionalpolitisk synpunkt. Motionens synpunkter får övervägas i samband med ställningstagande till SVA-SLL-utredningens förslag. Vad utskottet anfört bör i viss mån tillgodose syftet med den aktuella motionen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer som förordats i propositionen för en ombildning av och för verksamheten vid AB Svensk laboratorietjänst,
2. att riksdagen lämnar motion 1982/83:25 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den 23 november 1982

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Åke Wictorsson (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Ove Karlsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Jan-Eric Virgin (m), Åke Selberg (s) och Bo Arvidson (m).